

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Област на висше образование 2. Хуманитарни науки по Професионално направление 2.1. Филология (Български език като чужд – Теория на превода) – на половин щат, за нуждите на Факултета по славянски филологии при Софийски университет „Св. Климент Охридски“, обявен в Държавен вестник, ДВ, бр. 21/15.03.2022 г.

В конкурса участва един кандидат: Ивета Георгиева Ташева – Димитрова

Рецензент: проф. д. ф. н. Анастас Георгиев Герджиков

Катедра по класическа филология, ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски“

Конкурсът за академичната длъжност „доцент“ в Област на висше образование 2. Хуманитарни науки по Професионално направление 2.1. Филология (Български език като чужд – Теория на превода), е обявен за нуждите на Факултета по славянски филологии при Софийски университет „Св. Климент Охридски“ в Държавен вестник, бр. 21 от 15.03.2022 г. с единствен кандидат д-р Ивета Георгиева Ташева – Димитрова. От документацията, която ми е предоставена, е видно, че са представени всички необходими документи и материали за участие в конкурса и са спазени процесуалните изисквания на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото прилагане и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в в СУ „Св. Климент Охридски“.

Д-р Ташева притежава ОКС „магистър“ (Медицина, с придобита квалификация лекар и придобита правоспособност на лекар – 1996 г., МУ-София) и ОНС „доктор“ по ПН 7.1 Медицина (Кардиология, дисертационен труд „Ендоваскуларно лечение на комбинирана периферно артериална и коронарна болест“ – 2019 г., СУ „Св. Климент Охридски“). Има придобити специалности по Вътрешни болести (2002 г.), Кардиология (2006 г.), Инвазивна кардиология (2010 г.) и Ангиология (2019 г.).

И. Ташева е работила в кардиологични отделения в Ямбол, в УНСБАЛ „Св. Екатерина“, в УБ „Лозенец“ и в МБАЛ „Аджибадем Сити клиник – Токуда“, била е завеждащ отделение по кардиология в НКБ и в МБАЛ Пазарджик, и началник на Катетаризационна лаборатория в „Аджибадем Сити клиник“. От 2020 г. е завеждащ Клиниката по кардиология и инвазивна кардиология в УМБАЛ „Софиямед“.

От 1999 до 2002 г. е работила в катедра „Вътрешни болести“ на Медицинския университет – София. От 2018 г. досега е водила лекции и семинари във Факултета по славянски филологии и в Медицинския факултет на Софийския университет (Увод в медицинската терминология, Превод на медицинска терминология, семинари по Кардиология и Вътрешни болести). И. Ташева е водила лекционни курсове по дисциплините „Медицински превод“ и „Увод в медицинската терминология“ в МП „Преводач-редактор“. Научните ѝ интереси са в областта на кардиологията, превода на медицинска терминология и теорията на превода.

Д-р Ташева е автор на близо 80 публикации, предимно в областта на медицината, с 21 от които участва в настоящия конкурс (една монография и 20 статии).

Монографията „Медицинска хуманитаристика. Теми, термини, превод“ е посветена преди всичко на мястото и ролята на медицинската хуманитаристика днес. Тази тема отдавна се обсъжда по света, но в България е нова и затова съм съгласен с твърдението на кандидатката в посочените от нея приноси, че в този смисъл трудът е пионерски. Той прави опит за дефиниране на термина „медицинска хуманитаристика“ (с всички условности поради интердисциплинарността на англоезичния термин „medical humanities“) и преди всичко отваря полето за дебат по тази нова за нашата научна литература тема.

В същото време монографията не само е първа по рода си в българската научна литература, но е рядко явление с това, че авторката не е езиковед, а лекар, който се интересува от теорията и практиката на превода. Налице е висока интердисциплинарност, защото основната традуктологична проблематика се съчетава не само с лингвистична и литературоведска, но и с медицинска.

Първа глава е посветена на езиковата проблематика, произтичаща от превода на медицински текстове. Авторката обръща внимание на двойното значение на думата превод: междуезиков превод, но и превод на знания. Оттам стига до общи въпроси като преводимостта на медицински знания изобщо, връзката на межкултурната комуникация с медицинското знание и до актуални теми в хуманитаристиката като трансхуманизма. Когато говорим за медицински превод, обикновено си представяме медицинска литература или документи, но кандидатката обръща внимание и на устния превод, който е важен за снемането на анамнеза при хора, които не владеят езика.

Втора глава се занимава с историята на въпроса. Традицията тук е голяма, защото медицинският превод се практикува още от древността. И. Ташева изследва корените на медицинската терминология в гръцкия и латинския и трансформациите на медицинските термини през следващите епохи.

Трета глава ни запознава с техниките на медицинския превод и с най-сериозните трудности при превода на медицинска терминология – синонимите, епонимите, съкращенията, фалшивите приятели и пр., като се посочват възможни преводачески решения. Най-големият проблем обаче остават спецификата на термините, постепенната промяна или изместване на значенията и постоянното разширяване на медицинския лексикон. Кандидатката вижда решението на проблема с ускореното навлизане на нови медицински понятия в онлайн ресурсите за медицинска терминология.

Втората половина на монографията включва няколко превода от български на английски на собствени текстове на кандидатката в сферата на кардиологията с коментари към тях, които са практически полезни за преводачите.

В текста са се промъкнали някои неточности, например посочените на с. 51 понятия не се различават по правописа си, а фонетично и морфологично, графиката е вторична, а твърдението на с. 47, че гръцкият винаги да е преобладавал над латинския като език на медицината и науката е очевидно невярно.

Основният принос на монографията е в насочването на вниманието към една важна и модерна област, почти непозната в България. Значимостта ѝ в сравнение с други области на специализиран превод е в голямата отговорност на медицинския превод, от който може да зависи човешки живот. По тази причина подкрепям мнението на кандидатката, че лекарят-специалист с познания за езика е по-подходящ за медицински превод от професионален преводач с известни медицински познания (с. 43).

Монографията е приносна и с теоретичните и практическите си постановки за медицинския превод, който освен владееенето на езика изисква и отлично владееене на терминологията. Допълнителен конкретен принос е и нейната насоченост към кардиологията, особено що се отнася до практическата насоченост и преводимостта на лексиката.

Статиите „Медицината и въпросът за бъдещето“, „За един от видовете специализиран превод“ и „Медицински конотации в понятието „криза“ са свързани тематично с тази монография и също имат приносен характер.

Статията „Медицината и въпросът за бъдещето“ разглежда едно от многото приложения на медицинския превод, което се обсъжда и в монографията – способността му да бъде превод на знания. Авторката разглежда някои от основните и най-дебатирани идеи на трансхуманизма, свързани с медицината – генните подобрения, технологично обусловената еволюция и възможността за безсмъртие.

Това, че при медицинския превод става дума не просто за междуезиков превод, а и за превод на знания е тема и на статията „За един от видовете специализиран превод“. Според кандидатката между специализираните преводи медицинският превод е един от най-трудните и най-отговорните, защото изисква познаване на медицинската терминология и на спецификата на термините, но и заради промяната и изместването на значенията и постоянното разширяване на медицинския лексикон. Една грешна епикриза или диагноза може да има много по-тежки резултати от обичайните последици от един зле осъществен или грешен превод. Кандидатката е разгледала и основните опасности – работа с вторични термини, медицински метафори и др.

„Медицински конотации в понятието „криза“ е преглед на историята на понятието и опит да се покаже, че във всички следващи сфери (политика, икономика, обществена сфера, философия и пр.) то навлиза заедно с набор от конотации, наследен от първоначалното си медицинско значение. Тази теза не бива да се довежда до крайност, защото Козелек и самата авторка посочват, че наред с медицината, в началото на историята на понятието е и сферата на правото, а освен това и в двете най-стари сфери основното значение на понятието „криза“ е „преценка, решение“ и много от придобитите с времето допълнителни значения в други области първоначално не са налице.

Не съм компетентен да преценя приносния характер на останалите статии, с които Ивета Ташева кандидатства, но наред с медицинската им насоченост някои от тях – „Транскатетърна аортна клапа имплантация при пациенти с високостепенна аортна регулация и терминална белодробна недостатъчност“, „Ендоваскуларно коронарно стентирание следимплантация на транскатетърна аортна клапа протеза“ и „Ендоваскуларно лечение при пациент с артериитна Такаясу“, включват примери за превод от български на английски на медицинска терминология и друга важна лексика.

И. Ташева е посочила над 70 цитирания на нейни публикации, почти всички в издания, индексирани в Scopus и в Web of Science, които обаче са за медицинските публикации на кандидатката. От друга страна тя е участвала в два научно-изследователски проекта именно по темата на конкурса. Има и близо 60 участия в научни (медицински) конференции, много от които авторитетни международни форуми.

В заключение, наред с посочените качества кандидатурата на И. Ташева има две слаби страни. Първо, недостатъчния педагогически опит, което обаче не е прецедент,

тъй като често се случва при кандидати от научни институти. Второ, мнозинството от публикациите ѝ са на медицинска тематика и едва през последните години тя се е ориентирала към областта на конкурса. Последното обаче има и своите позитиви, тъй като по-горе се съгласих с тезата на кандидатката, че за работа в областта на медицинския превод е по-важно да си лекар специалист, а не професионален преводач. По-лесно е такъв кандидат да навакса евентуални липси в областта на филологията, отколкото филологът да стане специалист в областта на медицината.

Поради изброените причини смятам, че д-р И. Ташева отговаря на изискванията на чл. 24, ал. 1 от ЗРАСРБ, а представените публикации демонстрират в достатъчна степен приносите, уменията и компетенциите на кандидатката. Всичко това ми дава основание да изкажа положително становище за избора на д-р Ивета Георгиева Ташева – Димитрова за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология (Български език като чужд – Теория на превода).

25.07.2022 г.

София

Рецензент:

(проф. дфн Анастас Герджиков)